

Súd: Krajský súd Košice
Spisová značka: 7CoP/4/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6618204924
Dátum vydania rozhodnutia: 26. 02. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Agnesa Hricová
ECLI: ECLI:SK:KSKE:2019:6618204924.2

Uznesenie

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Agnesy Hricovej a členov senátu JUDr. Frederiky Zozulákovej a JUDr. Imricha Volkaia v právnej veci starostlivosti súdu o maloletého Z. L. nar. XX.X.XXXX bývajúceho u matky zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Spišská Nová Ves, dieťaťa rodičov: Mgr. A. E. nar. XX.X.XXXX bývajúcej na M. ul. č. X v K. H. N. zastúpenej JUDr. Ľubomírou Bašistovou Virovou advokátkou Advokátskej kancelárie so sídlom v Spišskej Novej Vsi na ul. Zimnej č. 62 a Mgr. M. L. nar. XX.XX.XXXX bývajúceho na ul. Z. č. XX D. v konaní o nariadenie neodkladného opatrenia, o odvolaní otca proti uzneseniu Okresného súdu Spišská Nová Ves zo dňa 12.12.2018 č. k. 3P/290/2018-98 takto

rozhodol:

P o t v r d z u j e uznesenie.

o d ô v o d n e n i e :

1. Súd prvej inštancie napadnutým uznesením návrh na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol.
2. Svoje rozhodnutie súd prvej inštancie odôvodnil tým, že v konaní vedenom na Okresnom súde Spišská Nová Ves pod sp. zn. 5P/160/2017 bolo vykonané rozsiahle dokazovanie aj vo vzťahu ku skutočnostiam, na ktoré poukazuje otec vo svojom návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia o zmenu výchovného prostredia maloletého Z.. Konštatujúc a odkazujúc na to, že súd vo veciach rozhodnutia o neodkladnom opatrení nevykonáva dokazovanie a odvolávajúc sa na doposiaľ zistené skutočnosti, súd po tom, čo mu bol dňa 5.12.2018 postúpený spis návrh otca na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol. V konaní sa nepreukázalo, že by sa v súčasnej situácii zmenili pomery na strane rodičov a maloletého tak, aby si vyžadovali ingerenciu súdu formou predbežnej neodkladnej úpravy pomerov k maloletému dieťaťu. Ak navrhovateľ má za to, že treba, aby došlo k zmene výchovného prostredia u maloletého, súd má za to, že sa nijakým spôsobom neobmedzilo dispozičné právo otca na podanie návrhu vo veci samej na príslušný súd, ktorý vedie poručenský spis maloletého.
3. Proti tomuto uzneseniu v zákonom stanovenej lehote podal odvolanie otec s návrhom zmeniť napadnuté uznesenie a nariadiť neodkladné opatrenie, eventuálne zrušiť uznesenie a vrátiť vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a rozhodnutie. Napadnuté rozhodnutie považuje za nezákonné a nespravodlivé, rovnako ako všetky a rozhodnutia, ktoré mu predchádzali. O nezákonnosti svedčí predovšetkým to, že o jeho návrhu najprv rozhodoval Okresný súd Lučenec ako súd prvej inštancie a Krajský súd v Banskej Bystrici ako odvolací súd, ktorý rozhodnutie Okresného súdu Lučenec zrušil a vrátil na ďalšie konanie, ale následne už o jeho návrhu rozhodoval Okresný súd Spišská Nová Ves, aj keď podľa jeho názoru mal aj ďalej rozhodovať Okresný súd Lučenec. Súdu prvej inštancie vyčíta, že vo veci nevykonával dokazovanie, čím preukázal, že záujem maloletého je preň zanedbateľný a neuviedol si dôsledky, ktoré z jeho rozhodnutia môžu vzniknúť. Maloletý pred ním a pravdepodobne aj pred matkou uviedol, že pokiaľ by sa mal vrátiť k matke, tak ujde, čo v otcovi vyvoláva obavu o jeho riadnu výchovu, najmä však obavu o jeho život a zdravie, pretože aj vzhľadom na jeho vek je presvedčený, že tieto vyhlásenia môže naplniť. To, že sa mu matka nevenuje dostatočne a to je pravý dôvod pre synov odchod

z jej domácnosti, preukázali predchádzajúce konania, preto nepovažuje za správne, aby si súd vo svojom rozhodnutí osvojil len jej nepravdivú výpoveď a správy ÚPSVR Lučenec nechal bez povšimnutia, resp. ich nevyhodnotil. Umiestnenie maloletého v Spojenej škole Jána Vojského v Levoči bolo dôsledkom nedostatočnej starostlivosti zo strany matky, čo priznala aj ošetrojúca lekárka a najmä lekárske správy a odborné vyjadrenia, podľa ktorých syn netrpí takým ochorením, aby musel navštevovať takúto školu. Ak už mal súd akúkoľvek pochybnosť o skutkovom stave, mohol vypočuť priamo maloletého alebo jeho ako otca, keď by mu maloletý potvrdil, že chce natrvalo zostať v domácnosti otca. Odkaz súdu, že mu nič nebráni podať návrh vo veci samej, nepovažuje za vecný, pretože s prístupom, s akým sa stretáva na súdoch, môže dôvodne predvídať výsledok takéhoto konania. Spolu s odvolaním podal otec aj námietku zaujatosti voči všetkým sudcom Okresného súdu Spišská Nová Ves, ako aj všetkým sudcom Krajského súdu v Košiciach, z dôvodu jeho pochybností o ich nezaujatosti a z týchto dôvodov spolu s dôvodom vhodnosti, aj návrh na prikázanie veci Krajskému súdu v Banskej Bystrici.

4. Otec podaním adresovaným Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky a Okresnému súdu Spišská Nová Ves z 18.12.2018 označeným ako návrh na prikázanie veci inému súdu z obsahu ktorého vyplýva, že z dôvodu pochybností o nezaujatosti sudcov Okresného súdu Spišská Nová Ves a Krajského súdu v Košiciach, najmä z dôvodu vhodnosti navrhol podľa § 39 ods. 1, 2 CSP prikázať vec na konanie Krajskému súdu v Banskej Bystrici alebo Krajskému súdu v Trenčíne. Podporne poukazuje na množstvo sťažností, ktoré na postup súdu podal.

5. Kolízny opatrovník vo vyjadrení k odvolaniu vyslovil názor, že v danej situácii sa rodičia nedokážu dohodnúť v otázke osobnej starostlivosti o maloletého a jeho ďalšej špeciálnopedagogickej starostlivosti, svoje rozporné názory a stanoviská prenášajú do vzájomných konfliktov a potom sa dieťa stáva rukojemníkom v rozhodovaní o tom, ktorého rodiča uprednostní. Vzhľadom na prešetrené skutočnosti trvá naďalej na svojich vyjadreniach a doterajších správach a navrhuje rozhodnúť v zmysle vykonaného dokazovania. V časti podaného návrhu na prikázanie veci inému súdu navrhuje rozhodnúť v intenciách platného právneho predpisu. K svojmu vyjadreniu pripojil správu z prešetrenia pomerov Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Lučenec zo dňa 12.11.2018, z ktorej vyplýva, že dňa 5.11.2018 sa dostavil pán L. aj s maloletým Z. za účelom oznámenia skutočnosti, že mal. dieťa Z. L. chce zostať v domácnosti otca na adrese Z. č. XX. Na základe tejto informácie má otec záujem podať návrh na neodkladné opatrenie vo veci zverenia mal. dieťaťa do jeho osobnej starostlivosti. Preto v tejto súvislosti bol v súlade s článkom 12 Dohovoru o právach dieťaťa a podľa § 43 ods. 1 zákona o rodine vykonaný s maloletým pohovor. Maloletý bol primerane jeho veku a rozumovým schopnostiam oboznámený so všetkými skutočnosťami, t. j. bol mu vysvetlený dôvod stretnutia a účel použitia informácií získaných rozhovorom. Maloletý v rozhovore uviedol, že podobný rozhovor už absolvoval na súde, kde sa ho snažili presvedčiť, aby zostal s mamou, hoci on chcel byť s otcom. Pretože na súde vtedy čakal cca. 3 hodiny, bol už z toho unavený. Vtedy povedal dôvody, prečo chce byť u otca, ale „oni“ ho začali presvedčať, aby zostal s matkou. Maloletý uviedol, že so svojou mamou nechce zostať, pretože na neho nemá čas, tak ako otec. Keď je u otca, trávi s ním všetok voľný čas, chodia do lesa alebo na výlety. Domáce práce otec zvláda sám a on mu občas pomôže. Otec býva v rodinnom dome, kde má on zariadenú detskú izbu. Maloletý Z. uviedol, že má pinoletú sestru, ktorá je staršia od neho o 14 rokov a má ju rád. Sestra býva teraz v C.. O tom, že bude bývať u svojho otca, už rozmýšľa dlhšie, podľa neho odvtedy ako ho mama dala do školy pre autistov a on si myslí, že tam nepatrí. Keď bude bývať s otcom, bude navštevovať Základnú školu v Haliči, ktorú si minulý rok bol aj pozrieť. Hoci má v mieste bydliska kamarátov, nebude mu za nimi smutno. Aj v Z. si už našiel kamaráta. Maloletý uviedol, že je pevne rozhodnutý zostať v domácnosti otca. Svoju mamu bude navštevovať tak, ako doteraz navštevoval svojho otca alebo sa ešte na tom dohodnú. Vychádzajúc z informácií, ktoré mal úrad iba od otca a ktoré získal z rozhovoru s mal. Z., bol pán L. dotazovaný na zdravotný stav maloletého, nakoľko tento uviedol, že navštevuje autistickú školu. V rozhovore otec uviedol, že syn navštevuje školu pre autistov, ale on nemá žiadne informácie a doklady o tom, že mal. Z. je autista. Podľa slov otca, ho matka prehlasuje z jednej školy do druhej. Za posledných 6 rokov to bolo trikrát a otec si myslí, že synovi to neprospeje. V súčasnosti syna prihlásil do Základnej školy v Haliči do 9. ročníka. Pretože je maloletý v jeho domácnosti spokojný, chce aby zostal bývať u neho. On ovláda všetky domáce práce a syn má v jeho domácnosti vytvorené vhodné prostredie. Na základe toho otec uviedol, že túto situáciu bude riešiť podaním neodkladného opatrenia vo veci zverenia mal. Z. do jeho osobnej starostlivosti. Podľa vyjadrenia otca, na príslušnom súde v Spišskej Novej Vsi v tejto veci návrh už podával a bol pojednávaný v konaní č. 5P/160/2017 a ktorý mu okresný súd zamietol a Krajský súd v Košiciach potvrdil zamietajúce rozhodnutie okresného súdu v konaní č. 7CoP/36/2018. Dňa 8.11.2018 bolo vykonané sociálne šetrenie v domácnosti otca na

adrese Z. XX. Pán L. je zamestnaný ako evanjelický farár pôsobiaci vo farnosti Z. s mesačným príjmom cca. 560 €. Žije v rodinnom dome patriacom farnosti. Rodinný dom pozostáva z 5 izieb, kuchyne a WC. Izby sú zariadené ako kancelária farára, pracovňa, priestranná obývacia izba, spálňa a detská izba. Domácnosť je zariadená štandardným nábytkom a vybavená elektrospotrebičmi bežnej potreby. Vo svojej izbe má maloletý umiestnenú posteľ a poschodovú posteľ, písací stolík, skriňu na ošatenie. Vybavenie izby vyhovuje potrebám mal. dieťaťa. Vykurovanie domácnosti je pevným palivom. Náklady na domácnosť pán L. neuhrádza, pretože tieto za neho platí cirkevný zbor a on nemá vedomosť v akej výške. Okrem 10-ročného osobného motorového vozidla značky Toyota Yaris nevlastný žiaden hnuťelný ani nehnuteľný majetok. Počas vykonanej návštevy v domácnosti otca bol prítomný aj maloletý Z., ktorý uviedol, že nemá u otca ešte vecí osobnej potreby. Z domácnosti matky si doniesol iba všetko potrebné do školy, t. j. učebnice a školské pomôcky. Pri zisťovaní dôvodov, ktoré majú vplyv na to, že mal. Z. chce zotrvať v domácnosti otca a k mame sa už vrátiť nechce, zohráva dôležitú úlohu aj podľa slov mal. Z. fakt, že u otca má vlastnú izbu, ktorú u mamy nemá, okrem toho má u otca obľúbené zvieratá, v okolí prírodu, ktorú obľubuje. Večer môže sledovať srnky ako sa pasú v blízkosti domu. S otcom trávi veľa voľného času, mama toľko času na neho nemá a doma na neho kričí. S otcom sa často rozpráva, má u neho väčší pokoj, pretože mama býva v meste a tam je väčší ruch a smog a to ho znervózňuje. V škole ho najviac baví matematika. Maloletý ukázal žiakku knižku, kde mal zapísané väčšinou jednotky a dvojky. Otec uviedol, že maloletý doteraz navštevoval Spojenú internátnu školu Jána Vojtašáka v Levoči, 9. ročník. Počas návštevy maloletý javil známky spokojnosti a ukázal ako vie hrať na fujare. Z rozhovoru s mal. Z. zo dňa 5.11.2018 ako aj z rozhovoru vykonanom počas sociálneho šetrenia je zrejmé, že mal. Z. preferuje starostlivosť u otca. Dôvodom je viac aktivít, ktoré sú pre neho atraktívne a zaujímavé. Počas návštevy bolo zistené, že mal. dieťa má v domácnosti otca vytvorené vhodné podmienky na uspokojovanie jeho základných potrieb a na primeranú starostlivosť. Osobnú starostlivosť o maloletého od 2.11.2018 aktuálne zabezpečuje otec. Vzhľadom na zdravotný stav maloletého, skutočnosť, že o úprave rodičovských práv a povinností k mal. Z. bolo v tomto roku už rozhodované, kolízny opatrovník skúmajúc či došlo k takej zmene pomerov na strane rodičov ako aj na strane mal. dieťaťa, ktorá by odôvodňovala novú úpravu rodičovských práv a povinností, požiadal o súčinnosť Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Gelnica. V tejto súvislosti príslušný úrad zaslal sociálnu správu o aktuálnej životnej situácii mal. Z. L. ako aj rozhodnutia Okresného súdu v Spišskej Novej Vsi a Krajského súdu v Košiciach, ktoré boli vydané v danej veci na základe vykonaného dokazovania. Oboznámiac sa s predloženými listinami bolo preukázané, že mal. Z. L. je v starostlivosti pedopsychiatrickej ambulancie MUDr. Q. od septembra 2013 a od uvedenej doby mu boli vykonávané mnohé špeciálne pedagogické vyšetrenia a lekárka mala možnosť dlhodobu sledovať jeho správanie. Výsledkom bola diagnostikovaná Aspergerova porucha. Okrem toho, podľa vyjadrenia ošetrojúceho lekára, maloletý trpí aj DYS poruchami. Zdravotný stav maloletého si vyžaduje naďalej špeciálnopedagogickú starostlivosť, vzhľadom na neadekvátne reakcie na sociálne podnety z okolia a neschopnosť zvládať záťažové situácie. Na základe odporúčania MUDr. Q., bol od 14.9.2014 maloletý preradený do Spojenej školy Jána Vojtašáka v Levoči, ktorú navštevoval doteraz. Najlepší záujem mal. dieťaťa je potrebné posudzovať individuálne s ohľadom na špecifickú situáciu, v ktorej sa dieťa nachádza. Preto zmena úpravy rodičovských práv a povinností by mala predovšetkým sledovať najlepší záujem maloletého dieťaťa. Náhly prechod zo starostlivosti jedného rodiča do starostlivosti druhého by mohol u mal. dieťaťa vyvolať neistotu a iné komplikácie, s ktorými sa mal. dieťa muselo vysporiadať už po rozvode svojich rodičov. Striedanie prostredia u rodičov musí byť procesom postupným a dieťa nezaťažujúcim. Pri rozhodovaní o úprave práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu je potrebné prihliadať na preferencie samotného dieťaťa so zreteľom na všetky zistené skutočnosti a okolnosti, ktoré majú vplyv na životnú situáciu mal. dieťaťa. V záujme ochrany mal. Z. pred nepriaznivým dopadom rodičovského konfliktu je potrebné stabilizovať pomery maloletého v jeho výchovnom prostredí v záujme ochrany jeho dôstojnosti, duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa, okolností, ktoré súvisia so zdravotným stavom dieťaťa, ohrozenia vývinu dieťaťa zásahmi do jeho dôstojnosti a zásahmi do jeho duševnej, telesnej a citovej integrity osobou, ktorá je dieťaťu blízkou, podmienok na zachovanie identity dieťaťa a na rozvoj schopností a vlôh dieťaťa, názoru dieťaťa a jeho možné vystavenie konfliktu lojality a následnému pocitu viny, podmienok na vytváranie a rozvoj pozitívnych vzťahových väzieb s obidvoma rodičmi. V správe zo dňa 11.12.2018 sa uvádza, že dňa 10.12.2018 o 11:15 hod. bolo vykonané sociálne šetrenie v domácnosti otca Mgr. M. L. na adrese Z. XX. Na adrese nikto neotváral. Na základe uvedeného bol pán L. predvolaný prostredníctvom zaslaného emailu, aby sa dostavil dňa 11.12.2018 s maloletým Z., za účelom vykonania pohovoru. Dňa 11.12.2018 pán L. v rozhovore uviedol, že jeho bytové pomery sa od posledného sociálneho šetrenia vykonaného dňa 8.11.2018 nezmenili. Ďalej uviedol, že počas pobytu mal. Z. v jeho domácnosti bol maloletý s matkou iba v občasnom telefonickom kontakte, ku ktorému maloletého väčšinou motivoval

on. Podľa slov otca sa maloletý s matkou rozprávať veľmi nechce, pretože jej zazlieva to, že nechce podpísať súhlas, aby mohol navštevovať Základnú školu v Haliči a nepošle mu jeho osobné veci. Otec uviedol, že maloletý v jeho domácnosti trávi čas oddychom, ale aj učením. S jeho pomocou a s pomocou pani učiteľky (ktorá vyučuje na ZŠ v Haliči) sa snaží zameškané školské učivo dobehnúť. Maloletý v tejto súvislosti navštevuje aj centrum vo Zvolene, ktoré je zamerané na doučovanie žiakov. Otec uviedol, že aj keď je maloletý v jeho osobnej starostlivosti a on mu uspokojuje všetky potreby (napr. nakúpil mu oblečenie, topánky, ktoré nemal), naďalej si plní vyživovaciu povinnosť, ktorá mu bola uložená rozhodnutím príslušného súdu. Maloletý Z. otcovi uviedol, že matku v budúcnosti chce navštevovať raz do mesiaca a počas vianočných sviatkov plánuje zostať v domácnosti otca. V čase keď má otec pracovné povinnosti, hlavne v doobedňajších hodinách, maloletý pár hodín zostáva doma sám. Od otca má pokyn vtedy cudzím ľuďom neotvárať. Podľa otca sa maloletý pomaly zoznamuje aj s deťmi v obci, najmä s konfirmantmi, ktorí navštevujú farnosť. Maloletý zvykne sám navštíviť starú matku vo Zvolene, ku ktorej cestuje obvykle vlakom. Zameškané učivo ho chodievala doučovať učiteľka, otcova kolegyňa, alebo dochádza aj do Zvolena do jedného centra, kde sa doučujú deti zo základnej školy aj strednej školy. Mal. Z. uviedol, že učiť sa chce, pretože mu záleží na tom, aby učiteľia na strednej škole videli, že niečo vie. Podľa slov maloletého je s mamou v telefonickom kontakte, mama mu volá každý druhý deň a presvedča ho, aby sa vrátil. Tieto Vianoce chce však maloletý stráviť so svojím otcom, s mamou bude až na druhé Vianoce. Maloletý v rozhovore jasne vyjadril svoje rozhodnutie zostať bývať v domácnosti otca. Rozmýšľal aj o situácii, keď sa bude musieť vrátiť k matke, hoci k nej ísť nechce. Ak sa to stane, tak potom od nej utečie a k otcovi príde buď vlakom, pretože cestovné má zadarmo alebo autobusom a na autobus si peniaze už našporil. V súčasnosti pokyny otca rešpektuje a myslí si, že otec nemá s ním žiadne problémy, väčšinou sa spolu na všetkom dohodnú. Maloletý v rozhovore popísal aj situáciu, keď býval u mamy a niečo sa jej opýtal, tak ona po ňom kričala alebo sa zvláštne tvárila, podľa maloletého, ako keby ho z niečoho obviňovala. Na otázku, čo tým myslel, uviedol, že napr. keď sa maloletý pýtal od matky von, tak mu ona dala podmienku, že pôjde až keď sa naučí. Keď sa všetko naučil, tak mu potom aj tak nedovolila ísť s odôvodnením, že už je tma. Alebo keď sa vrátil z víkendu od otca, pýtal si od matky niečo jesť, tak mu odvetila, že sa mal najesť u otca. Maloletý sa v domácnosti otca cíti spokojný a chce u neho zostať bývať.

6. Matka sa prostredníctvom svojej právnej zástupkyne najprv vyjadrila k návrhu odvolateľa na prikázanie veci inému súdu. Podľa jej názoru otec maloletého vo svojom návrhu neuviedol nič konkrétne, z akého dôvodu navrhuje prikázanie veci inému súdu. Poukazuje na údajné podávanie sťažností, o ktorých ona nemá ani vedomosť a nevie ani z akých konkrétnych dôvodov navrhuje prikázanie veci inému súdu. Neuvádza však, prečo má výhrady voči Krajskému súdu v Košiciach, ako aj voči Okresnému súdu Spišská Nová Ves, voči ktorým sudcom má výhrady a podľa nej neexistuje žiaden relevantný dôvod pre prikázanie veci inému súdu. Príslušnosť Okresného súdu Spišská Nová Ves je založená zákonným spôsobom v zmysle § 112 ods. 1 CMP podľa bydliska maloletého a matky, ktorej bol syn zverený do osobnej starostlivosti. Z odvolania otca je zrejmé, že tento napáda všetky súdy, ktoré mu jeho návrh zamietli, ako Okresný súd Lučenec, tak aj Okresný súd Spišská Nová Ves a ich odvolacie súdy. Z jeho odvolania nie je zrejmé, v čom má spočívať zaujatosť sudcov, tak ako predpokladá zákon. Otec vo svojom odvolaní uvádza, že súdy pri svojich rozhodovaniach nezohľadnili záujem maloletého a dôvodom odchodu syna z domácnosti matky bolo, že sa mu nevenuje, preto on má obavu o jeho život a zdravie, pretože syn sa údajne vyjadril, že od matky ujde. Vo svojom odvolaní však uvádza len veľmi strohé informácie, ktoré sú zavádzajúce a je to v prvom rade otec maloletého, ktorý nerešpektuje súdne rozhodnutia, koná v rozpore s nimi, manipuluje dieťaťom, ktoré je ľahko ovplyvniteľné, a ktoré vzhľadom na svoju diagnózu, nevie prehliadnuť pohnútky a manipuláciu zo strany vlastného otca, ktorý ho matke nevrátil, pričom ani syn nevedel, že otec ho zo styku nevráti, keďže si nezobral žiadne svoje veci. Maloletý nechodí do školy už niekoľko mesiacov. Otec dieťaťa opakovane neumožňuje styk dieťaťa s matkou, telefonické rozhovory sú minimálne a pod dozorom otca. Otec je ten, kto nerešpektuje druhého rodiča. S otcom sa nestretáva ani dcéra, pre jeho správanie. Okresný súd Zvolen rozsudkom č.k. 5P/167/2012-99 zo dňa 08.04.2013 zveril maloletého Z. na čas po rozvode do osobnej starostlivosti matky a upravil styk otca s dieťaťom. Výrok o úprave styku sa zmenil rozsudkom Okresného súdu Spišská Nová Ves č.k. 16P/16/2014-260 zo dňa 2.9.2014 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp.zn. 8CoP/471/2014 zo dňa 30.4.2015 právoplatným 11.6.2015 tak, že sa styk rozšíril o sviatky a prázdniny počas kalendárneho roka. V zmysle uvedeného rozsudku prebiehal styk otca so synom. Otec maloletého Z. sa podaným návrhom domáhal zmeny osobnej starostlivosti o syna v ktorom navrhoval, aby bol syn zverený do jeho osobnej starostlivosti. Okresný súd Spišská Nová Ves sp.zn. 5P/160/2017 zo dňa 26.9.2017 jeho návrh zamietol. Proti rozsudku podal otec odvolanie, o

ktorom rozhodol Krajský súd v Košiciach, sp.zn. 7CoP/36/2018 zo dňa 26.06.2018 tak, že rozhodnutie prvoinštančného súdu v celom rozsahu potvrdil. Rozsudok Krajského súdu v Košiciach nadobudol právoplatnosť dňa 06.08.2018. Otec maloletého podal dovolanie na Najvyšší súd, ktoré bolo uznesením sp.zn. 3Cdo 223/2018 zo dňa 28.11.2019 odmietnuté. Dňa 2.11.2018 si otec dieťa vzal po vzájomnej dohode s matkou so sebou, pričom ho mal priviesť 4.11.2018 o 17.30 do Spišskej Novej Vsi. Syna však matke neodovzdal, dokonca ju vyzval, aby mu pripravila veci pre syna a oznámil jej, že syn nastupuje od pondelka, t. j. od 5.11.2018 do novej školy a to bez súhlasu matky. Matka upozornila riaditeľa uvedenej školy, že zo strany otca dochádza k mareniu výkonu úradného rozhodnutia a upozornila ho, že nedala súhlas so zmenou školy. Otec maloletého naďalej odmieta dieťa vrátiť matke a z uvedeného dôvodu podala matka trestné oznámenie na otca na Okresnom riaditeľstve PZ, obvodné odd. v Spišskej Novej Vsi, o čom predložila zápisnicu o podaní trestného oznámenia. Matka uvedené skutočnosti oznámila na polícii ešte dňa 4.11.2018, o čom vyhotovili úradný záznam. Konanie otca ohrozuje zdravý vývoj dieťaťa. U maloletého konštatovali Aspergerov syndróm. Z vyjadrení otca prezentovaných v konaní vedenom na Okresnom súde Spišská Nová Ves sp.zn. 5P/ 160/2017 jednoznačne vyplynulo, že otec dokonca popiera, aby ich syn mal Aspergerov syndróm, pričom sa vyjadril, že „keď je syn uňho je normálny“. Maloletý Z. je určite normálny a plnohodnotný človek, ktorý sa však musí naučiť žiť so svojou diagnózou, o čo sa matka všemožne snaží. Výsluch MUDr. Q.O. preukázal, že maloletému Z. sa na ZŠ Kožucha v Spišskej Novej Vsi nedarilo, nosil poznámky, spolužiaci sa mu posmievali. Jeho tempo učenia je pomalšie, v škole ho šikanovali a nechcel chodiť do školy do ktorej chodil, pričom tieto informácie jej dala matka a rovnako aj maloletý Z.. Na základe týchto informácií sa začalo uvažovať nad zmenou školy. Maloletý preto aj začal navštevovať Spojenú školu internátnu Jána Vojtaššáka v Levoči, ktorú navštevuje na základe jeho zdravotného znevýhodnenia - F 84.5. Aspergerov syndróm. Maloletý v poslednom období menil školu práve s prihliadnutím na uvedený syndróm. Ďalšia zmena by nebola preňho vhodná. Týmto protiprávnym konaním otca dieťaťa dochádza k zameškávaniu povinnej školskej dochádzky, čo môže mať za následok zhoršenie prospechu aj zhoršenie jeho reakcií na sociálne podnety z okolia a nepôsobí vo všeobecnosti na maloletého pozitívne z dôvodu, že pacienti s touto diagnózou nereagujú na zmeny priaznivo, sú ľahko ovplyvniteľní, čo pôsobí na dieťa stresujúco. Takisto maloletý s matkou navštevoval Súkromné centrum špeciálno-pedagogického poradenstva v Prešove, čo mu pomáhalo v rámci rozvíjania komunikácie a sociálnych vzťahov a prerušenie návštev týchto skupinových stretnutí môže mať negatívny vplyv na perspektívny rast v týchto oblastiach. Otec maloletého nechcel byť informovaný o diagnóze maloletého z dôvodu, že s tým nie je stotožnený a preto mu nedokáže zabezpečiť vhodné podmienky na jeho rozvíjanie sa v rámci sociálneho a spoločenského začleňovania sa do kolektívu. Jeho prihlásenie do novej školy, do nového kolektívu má neblahý dopad na maloletého, ktorý sa už teraz javí matke pri krátkych telefonátoch neistý, utiahnutejší a evidentne pod vplyvom otca. Okresný súd Spišská Nová Ves v konaní 5P/160/2017 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach skonštatoval, že vzhľadom na spochybňovanie diagnózy maloletého otcom, ako aj spochybňovanie potreby navštevovať základnú školu so špeciálnym prístupom k žiakom, ktorí majú špeciálne potreby pri vzdelávaní, mali súdy za to, že zmena výchovného prostredia by nebola v záujme maloletého. Pre maloletého je nevyhnutný individuálny prístup a to aj pomocou asistenta učiteľa pri prekonávaní komunikačných bariér a bariér súvisiacich s zníženou schopnosťou adaptácie. Jeho zdravotný stav vyžaduje naďalej špeciálnopedagogickú starostlivosť vzhľadom na neadekvátne reakcie na sociálne podnety z okolia, neschopnosť zvládať záťažové situácie, ktorým ho otec svojím konaním aj vystavuje, neuvedomujúc si dopad svojho konania. Otec maloletého vytrhol zo stabilného prostredia a svojím konaním ohrozil psychický vývoj dieťaťa. Otec vo svojom návrhu opätovne poukazuje na skutočnosti, o ktorých už súdy rozhodli, matka sa v plnom rozsahu stotožňuje s rozhodnutím Okresného súdu Spišská Nová Ves sp.zn. 3P/290/2018. Už raz podala návrh na výkon rozhodnutia, ktorý vzala späť, pretože očakávala, že zo strany otca maloletého dôjde k jeho odovzdaniu a to najmä potom, ako mu Okresný súd Lučenec a Okresný súd Spišská Nová Ves zamietli návrh na vydanie neodkladného opatrenia. Otec však aj naďalej odmieta vydať dieťa, ktoré neustále manipuluje, a ktoré vzhľadom na svoju diagnózu nie je schopné samé pochopiť, čo sa deje. Tvrdenie otca, že samotný syn sa nechce vrátiť, je zneužívaním vlastného syna na dosiahnutie svojho cieľa. Otec maloletého si uvedomuje, že koná v rozpore so zákonom, rozhodnutiami súdov, a preto sa snaží prenášať zodpovednosť na syna. Maloletý nechodí do školy, od kedy ho otec odmietol odovzdať. Doposiaľ sa snažil rôznymi ospravedlňovacími ospravedlniť jeho neúčast, ale evidentne už ani konkrétna doktorka nechcela ďalej vystavovať pre maloletého ospravedlňovky a dieťa už má v súčasnosti neospravedlňované hodiny a hrozí mu opakovanie ročníka. Podľa vedomostí matky, sa snažila otcovi dohovoriť aj riaditeľka školy, ale bezúspešne, pričom mu ponúkla, aby do vyriešenia vecí dieťa mohlo navštevovať a bývať na internáte tejto školy, čo však otec odmietol. Matka preto podala dňa 10.1.2019 nový návrh na výkon rozhodnutia, ktorý sa vedie na

Okresnom súde Spišská Nová Ves pod sp.zn. 14Em/3/2019. Otec bráni matke sa stretnúť so synom, buď ruší termíny stretnutí, neodpovedá a naposledy, dňa 9.2.2019, keď sa matka dostavila do miesta bydliska otca, tento mal bránu zatvorenú a nepustil ju dnu aj napriek tomu, že ho videla na dvore. Zašlo to až tak ďaleko, že styk s dieťaťom podmieňuje otec maloletého dieťaťa podpísaním súhlasu matky s prestupom na školu v mieste jeho bydliska. Neumožňuje matke ani volanie so synom, jeho telefón bol od začiatku vypnutý, nedovolali sa mu ani rodičia matky, jeho sestra a iní rodinní príslušníci. Ak sa matka snažila dovolať synovi cez otcov telefón, tento jej nadával, že je chorá, že sa má dať liečiť, urážal ju, aj jej dal syna k telefónu, ale išlo o kontrolovaný rozhovor zo strany otca. Je neprípustné, že otec bez vedomia matky a aj syna, napriek právoplatnému rozsudku, ktorým bolo dieťa zverené do výchovy matky, ho tento matke nevrátil. Chlapec nechodí už niekoľko mesiacov do školy, otec ním manipuluje a bráni matke stretnúť sa so synom. Otec nerešpektuje súdne rozhodnutia a koná svojvoľne, čím ohrozuje vlastné dieťa. Celé toto konanie otca bude mať neblahé dôsledky pre syna, pretože tejto manipulatívnej hre vlastného otca v skutočnosti nerozumie a tento ho vedie proti matke a začína sa vyhovárať, že to maloletý syn nechce ísť k matke. Z vyššie uvedených dôvodov je potrebné návrhy otca maloletého zamietnuť. Záverom navrhuje, aby odvolací súd návrh otca na prikázanie veci inému súdu zamietol, potvrdil rozhodnutie Okresného súdu Spišská Nová Ves, ktorým návrh na vydanie neodkladného opatrenia zamietol a priznal navrhovateľke náhradu trov konania v celom rozsahu.

7. Ďalšie vyjadrenia podané neboli.

8. Podľa § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

9. Podľa § 325 ods. 1 CSP neodkladné opatrenie môže súd nariadiť, ak je potrebné bezodkladne upraviť pomery alebo ak je obava, že exekúcia bude ohrozená.

10. Podľa § 360 ods. 1 CMP neodkladné opatrenie možno nariadiť aj bez návrhu v konaniach, ktoré možno začať aj bez návrhu.

11. Podľa § 387 ods. 1 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne. Podľa ods. 2 citovaného ustanovenia, ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

12. Odvolací súd preskúmal napadnuté uznesenie v rozsahu vyplývajúcom z ust. § 65 a 66 CMP a dospel k rovnakému právnomu záveru ako súd prvej inštancie, že v danom prípade neboli splnené zákonné podmienky na nariadenie neodkladného opatrenia v súlade s návrhom otca. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého uznesenia a na zdôraznenie jeho správnosti dodáva, že doposiaľ zistené skutočnosti nepreukazujú naliehavú potrebu okamžitého zásahu súdu vo forme neodkladného opatrenia.

13. Odvolací súd považuje za potrebné zdôrazniť, že právna úprava rodičovských práv a povinností vyplývajúca jednak zo Zákona o rodine, ako aj z Dohovoru o právach dieťaťa, je zásadne koncipovaná na rovnoprávnom postavení oboch rodičov (§ 28 ods. 2 Zákona o rodine), čomu korešponduje právo dieťaťa na starostlivosť oboch rodičov s vylúčením akýchkoľvek nezákonných zásahov (čl. 7, 8 Dohovoru o právach dieťaťa). V zmysle čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi musí byť záujem dieťaťa. Pre akékoľvek rozhodnutie súdu o úprave výkonu rodičovských práv a povinností je teda podstatným posúdenie najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa, pričom nejde o otázku skutkovú, ale o právne posúdenie veci a záujem dieťaťa nie je možné zamieňať so subjektívnymi predstavami rodičov o realizácii ich výchovného pôsobenia, teda s ich predstavou o výkone rodičovských práv a povinností. Najlepší záujem maloletého dieťaťa je potrebný posudzovať individuálne s ohľadom na špecifickú situáciu, v ktorej sa konkrétne dieťa nachádza, čo nepochybne vyplýva i z čl. 5 Základných zásad Zákona o rodine, ktorý stanovuje kritériá pri posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa a to zohľadnenie najmä úrovne starostlivosti o dieťa, bezpečia dieťaťa, ako aj bezpečia a stability prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava, ochrany dôstojnosti, ako aj duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa, okolností, ktoré súvisia so

zdravotným stavom alebo zdravotným postihnutím dieťaťa, ohrozenia vývinu dieťaťa zásahmi do jeho dôstojnosti a zásahmi do jeho duševnej, telesnej a citovej integrity osobou, ktorá je dieťaťu blízkou, podmienok na zachovanie identity dieťaťa a na rozvoj schopností a vlôh dieťaťa, názoru dieťaťa a jeho možné vystavenie konfliktu lojality a následnému pocitu viny, podmienok na vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb s obidvoma rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami, využitia možných prostriedkov na zachovanie rodinného prostredia dieťaťa, ak sa zvažuje zásah do rodičovských práv a povinností. Je nutné zdôrazniť, že samotné želanie dieťaťa nerozhoduje, rozhodujúci je názor súdu. Najmä dieťaťom preferovaný rodič zdôrazňujúc význam vyjadrenia dieťaťa, tým však dieťa zaťažuje rozhodovaním, ktoré neprislúcha jeho veku a zdravotnému stavu. Vo väčšine prípadov za takýmto želaním stojí konfliktný vzťah medzi rodičmi a identifikácia s názormi, či priame ovplyvnenie jedným z rodičov.

14. Odvolací súd konštatuje, že v danom prípade neboli splnené zákonné podmienky pre nariadenie neodkladného opatrenia v súlade s návrhom otca. Doposiaľ zistené skutočnosti nepreukazujú naliehavú potrebu okamžitého zásahu súdu vo forme neodkladného opatrenia do pomerov účastníkov, pretože nebola osvedčená naliehavosť potreby neodkladnej úpravy pomerov daná záujmom maloletého dieťaťa. Posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa je otázkou právnou, nie skutkovou, preto odvolací súd považuje za potrebné zdôrazniť, že rozhodnutie o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia nie je založené na výsledkoch dokazovania, na závere o skutkovom stave a ani na právnom posúdení veci. Nepredstavuje samo o sebe výsledok procesu, v priebehu ktorého by súd zvažoval aké dôkazy vykoná, ako bude vykonané dôkazy hodnotiť a aké skutkové zistenia z nich vyvodí. Zmyslom a účelom neodkladného opatrenia je rýchla účinná predbežná úprava pomerov účastníkov bez toho, aby boli sporné otázky vyriešené konečným spôsobom, teda meritórnym rozhodnutím vo veci samej, preto nemôže byť relevantný odvolací dôvod otca, že súd nedostatočne zistil skutočný stav a dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým tvrdeniam. Otec v konaní o nariadenie neodkladného opatrenia v zásade argumentuje vôľou maloletého dieťaťa, preto odvolací súd považuje za potrebné pripomenúť, že aj keď právo maloletého dieťaťa slobodne vyjadriť svoj názor vo všetkých veciach ktoré sa ho týkajú je jeho nepopierateľným právom umožňujúcim mu do určitej miery vyrovnáť nerovné postavenie, napríklad vo vzťahu k jeho rodičom, prípadne kolíznemu opatrovníkovi, avšak konečné hodnotenie, prípadné posúdenie záujmov maloletého dieťaťa patrí súdu, ktorý musí korigovať predstavy a názory maloletého dieťaťa o tom, čo je pre neho v konkrétnej veci vhodné a čo nie. Obsahom spisu je preukázané, že otec od 4.11.2018 prestal rešpektovať právoplatné súdne rozhodnutie o úprave výkonu rodičovských práv a povinností, syna matke neodovzdal a oznámil jej, že maloletý od 5.11.2018 nastupuje do novej školy bez súhlasu matky a odvtedy matke bráni v stretávaní sa so synom, čím v danom prípade došlo k ohrozeniu dôležitého záujmu maloletého dieťaťa, ktorým je predovšetkým jeho zdravý psychický vývin. U maloletého Z. špeciálnopedagogickým vyšetrením bolo konštatované, že má zvýšené nároky na výchovnovzdelávací proces a vzhľadom na uvedené je v súlade s jeho najlepším záujmom rešpektovať stabilitu výchovného prostredia a zohľadniť jeho zvýšenú potrebu na pedagogickú starostlivosť. Odvolací súd posúdením všetkých relevantných skutočností dospel k rovnakému právnomu záveru ako súd prvej inštancie, že otec neosvedčil naliehavosť neodkladnej úpravy pomerov, ktoré by odôvodňovali okamžitý zásah súdu formou neodkladného opatrenia, preto rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdil podľa § 387 ods. 1 CSP a pretože sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie, v odôvodnení sa obmedzil iba na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, resp. doplnil na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody podľa § 387 ods. 2 CSP.

15. Podľa ust. § 49 ods. 1 CSP sudca je vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

16. Podľa ods. 3 cit. zák. ust. dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v procesnom postupe sudcu a v jeho rozhodovacej činnosti.

17. Podľa § 52 ods. 1 CSP Strana má právo z dôvodov uvedených v § 49 uplatniť námietku zaujatosti.

18. Podľa ods. 3 citovaného zákonného ustanovenia v námietke zaujatosti musí byť okrem všeobecných náležitostí podania uvedené, proti komu smeruje, dôvod, pre ktorý má byť sudca vylúčený, kedy sa strana uplatňujúca si námietku o dôvode vylúčenia dozvedela a dôkazy na preukázanie svojho tvrdenia,

ktorých povaha to pripúšťa, okrem tých, ktoré nemôže bez svojej viny pripojiť. Na podanie, ktoré nespĺňa náležitosti podľa prvej vety, súd neprihliada; v tomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá. Ustanovenia o odstraňovaní väd podania sa nepoužijú.

19. Podľa § 53 ods. 1, 2, 3 CSP námietku zaujatosti je potrebné uplatniť najneskôr do siedmich dní, odkedy sa strana dozvedela o dôvode, pre ktorý je sudca vylúčený. Na neskôr uplatnenú námietku zaujatosti súd neprihliada; v tomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá. Na opakované námietky zaujatosti podané z toho istého dôvodu súd neprihliada, ak už o nich rozhodol nadriadený súd; v tomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá. Ak sa námietka zaujatosti týka len okolností, ktoré spočívajú v procesnom postupe sudcu alebo jeho rozhodovacej činnosti, súd na námietku zaujatosti neprihliada; v tomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá.

20. Otec svoju námietku zaujatosti voči sudcom Okresného súdu Spišská Nová Ves a Krajského súdu v Košiciach odôvodnil tým, že má pochybnosť o ich nezaujatosti, pretože sa nestotožňuje s procesným postupom konajúceho súdu a ani so spôsobom jeho rozhodovania. Podľa názoru odvolacieho súdu námietka zaujatosti nemá náležitosti v zmysle ust. § 52 ods. 2 CSP, nakoľko z nej nevyplýva, kedy sa o dôvode vylúčenia namietaných sudcov otec dozvedel, pričom je potrebné uviesť, že ním uvádzané dôvody navyše ani nie sú dôvodnými pre vylúčenie sudcov Okresného súdu Spišská Nová Ves a Krajského súdu v Košiciach, nakoľko tieto spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci, prípadne v iných veciach. Takéto okolnosti zákon vylučuje ako možný dôvod uplatnenia námietky zaujatosti, pretože v zmysle ust. § 53 ods. 3 CSP ide o okolnosť, ktorá spočíva v procesnom postupe sudcu a súd na takú námietku zaujatosti neprihliada a vec nadriadenému súdu sa nepredkladá.

21. Podľa § 39 ods. 1 CSP ak nemôže príslušný okresný súd alebo krajský súd o spore konať, pretože jeho sudcovia sú vylúčení, musí byť spor prikázaný inému súdu tej istej inštancie.

22. Podľa § 39 ods. 2 cit. zák. ust. na návrh ktorejkoľvek zo strán možno spor prikázať inému súdu tej istej inštancie aj z dôvodu vhodnosti.

23. Podľa ods. 3 cit. zák. ust. o prikázaní sporu rozhoduje súd, ktorý je najbližšie spoločne nadriadený príslušnému súdu a súdu, ktorému sa má spor prikázať.

24. Z citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že prikázať spor inému súdu tej istej inštancie je možné v prípade, ak sú všetci sudcovia vylúčení z konania a rozhodovania a v prípade, ak o to požiada ktorákoľvek zo strán. Jednou z podmienok prikážania veci inému súdu z dôvodu vhodnosti je súhlas druhého účastníka konania. Takýto návrh musí byť doručený súdu, pričom z tohto návrhu musia vychádzať argumenty a dôvody, pre ktoré je dôvodné prikázať vec inému súdu. Vzhľadom na charakter delegácie veci ako výnimky zo zásady, že vec prejednáva a rozhoduje súd, ktorého príslušnosť vyplýva zo zákonom stanovených pravidiel vecnej a miestnej príslušnosti, musí mať však aj dôvod delegácie vždy výnimočný charakter. V danom prípade otec podaním adresovaným Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky a Okresnému súdu Spišská Nová Ves podanie označené ako návrh na prikážanie veci inému súdu, z obsahu ktorého však nie je špecifikované, či návrh na prikážanie veci inému súdu podáva z dôvodu zaujatosti sudcov alebo vhodnosti, preto bude povinnosťou súdu prvej inštancie vyzvať otca na odstránenie väd návrhu. Keďže sa jedná o návrh na prikážanie veci Okresnému súdu Banská Bystrica alebo Okresnému súdu Trenčín, o návrhu na prikážanie veci bude rozhodovať Najvyšší súd Slovenskej republiky.

25. Rozhodnutie bolo prijaté odvolacím senátom pomerom hlasov 3:0 (§ 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 a nasl. CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP). Uvedená povinnosť neplatí, ak je dovolateľ fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).